Avaldatud eesti keeles: jaanuar 2017
Jõustunud Eesti standardina: aprill 2016

See dokument on EVS-i poolt loodud eelvaade

KESKKONNAJUHTIMISSÜSTEEMID
Üldised juhised rakendamiseks

Environmental management systems
General guidelines on implementation
(ISO 14004:2016)

EESTI STANDARDIKESKUS
ESTONIAN CENTRE FOR STANDARDISATION

EESTI STANDARDI EESSÕNA

See Eesti standard on

— Euroopa standardi EN ISO 14004:2016 ingliskeelse teksti sisu poolest identne tõlge eesti keelde ja sellel on sama staatus mis jõustumisteate meetodil vastuvõetud originaalversioonil. Tõlgenduserimeelsuste korral tuleb lähtuda ametlikes keeltes avaldatud tekstidest;

— jõustunud Eesti standardina inglise keeles aprillis 2016;

— eesti keeles avaldatud sellekohase teate ilmumisega EVS Teataja 2017. aasta jaanuarikuu numbris.

Standardi tõlke koostamise ettepaneku on esitanud tehniline komitee EVS/TK 33 „Juhtimissüsteemid ja vastavushindamine“, standardi tõlkimist on korraldanud Eesti Standardikeskus.

Standardi on tõlkinud OÜ TJO Konsultatsioonid, standardi on heaks kiitnud EVS/TK 33.

Euroopa standardimisorganisatsioonid on teinud Euroopa standardi EN ISO 14004:2016 rahvuslikele liikmetele kättesaadavaks 02.03.2016.

Date of Availability of the European Standard EN ISO 14004:2016 is 02.03.2016.

See standard on Euroopa standardi EN ISO 14004:2016 eestikeelne [et] versioon. Teksti tõlke on avaldanud Eesti Standardikeskus ja sellel on sama staatus ametlike keelte versioonidega.

This standard is the Estonian [et] version of the European Standard EN ISO 14004:2016. It was translated by the Estonian Centre for Standardisation. It has the same status as the official versions.

See dokument on EVS-i poolt loodud eelvaade

Tagasisidet standardi sisu kohta on võimalik edastada, kasutades EVS-i veebilehel asuvat tagasiside vormi või saates e-kirja meiliaadressile standardiosakond@evs.ee.

ICS 13.020.10

Standardite reprodutseerimise ja levitamise õigus kuulub Eesti Standardikeskusele

Andmete paljundamine, taastekitamine, kopeerimine, salvestamine elektroonsesse süsteemi või edastamine ükskõik millises vormis või millisel teel ilma Eesti Standardikeskuse kirjaliku loata on keelatud.

Kui Teil on küsimusi standardite autorikaitse kohta, võtke palun ühendust Eesti Standardikeskusega: Koduleht www.evs.ee; telefon 605 5050; e-post info@evs.ee

EUROOPA STANDARD
EUROPEAN STANDARD
NORME EUROPÉENNE
EUROPÄISCHE NORM

EN ISO 14004

March 2016

ICS 13.020.10

Supersedes EN ISO 14004:2010

English Version

Environmental management systems - General guidelines on implementation (ISO 14004:2016)

Systèmes de management environnemental - Lignes directrices générales pour la mise en application (ISO 14004:2016)

Umweltmanagementsysteme - Allgemeiner Leitfaden über Grundsätze, Systeme und unterstützende Methoden (ISO 14004:2016)

This European Standard was approved by CEN on 1 March 2016.

CEN members are bound to comply with the CEN/CENELEC Internal Regulations which stipulate the conditions for giving this European Standard the status of a national standard without any alteration. Up-to-date lists and bibliographical references concerning such national standards may be obtained on application to the CEN-CENELEC Management Centre or to any CEN member.

This European Standard exists in three official versions (English, French, German). A version in any other language made by translation under the responsibility of a CEN member into its own language and notified to the CEN-CENELEC Management Centre has the same status as the official versions.

CEN members are the national standards bodies of Austria, Belgium, Bulgaria, Croatia, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, Former Yugoslav Republic of Macedonia, France, Germany, Greece, Hungary, Iceland, Ireland, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain, Sweden, Switzerland, Turkey and United Kingdom.

EUROPEAN COMMITTEE FOR STANDARDIZATION
COMITÉ EUROPÉEN DE NORMALISATION
EUROPÄISCHES KOMITEE FÜR NORMUNG

CEN-CENELEC Management Centre: Avenue Marnix 17, B-1000 Brussels

© 2016 CEN All rights of exploitation in any form and by any means reserved worldwide for CEN national Members.

Ref. No. EN ISO 14004:2016 E

See dokument on EVS-i poolt loodud eelvaade

SISUKORD

EUROOPA EESSÕNA 4
SISSEJUHATUS 5
1 KÄSITLUSALA 8
2 NORMIVIITED 8
3 TERMINID JA MÄÄRATLUSED 8
3.1 Organisatsiooni ja eestvedamisega seonduvad terminid 8
3.2 Planeerimisega seonduvad terminid 9
3.3 Toe ja toimimisega seonduvad terminid 11
3.4 Tulemuslikkuse hindamise ja parendamisega seonduvad terminid 12
4 ORGANISATSIOONI KONTEKST 14
4.1 Organisatsiooni ja selle konteksti mõistmine 14
4.2 Huvipoolte vajaduste ja ootuste mõistmine 17
4.2.1 Üldist 17
4.2.2 Asjakohaste huvipoolte kindlaksmääramine 17
4.2.3 Asjakohaste huvipoolte asjakohaste vajaduste ja ootuste kindlaksmääramine 17
4.2.4 Vastavuskohustuste kindlaksmääramine 18
4.2.5 Huvipoolte vajaduste ja ootuste kasutamine ja kohaldamine 18
4.3 Keskkonnajuhtimissüsteemi käsitlusala kindlaksmääramine 19
4.4 Keskkonnajuhtimissüsteem 19
4.4.1 Üldist 19
4.4.2 Keskkonnajuhtimissüsteemi sisseseadmine, elluviimine, toimivana hoidmine ja järjepidev parendamine 20
5 EESTVEDAMINE 21
5.1 Eestvedamine ja pühendumus 21
5.2 Keskkonnaalased juhtpõhimõtted 22
5.3 Organisatsioonisisesed rollid, kohustused ja volitused 24
6 PLANEERIMINE 25
6.1 Riskide ja võimaluste käsitlemisele suunatud tegevused 25
6.1.1 Üldist 25
6.1.2 Keskkonnaaspektid 28
6.1.3 Vastavuskohustused 33
6.1.4 Tegevuste planeerimine 34
6.2 Keskkonnaalased eesmärgid ja nende saavutamise planeerimine 35
6.2.1 Üldist 35
6.2.2 Keskkonnaalaste eesmärkide sisseseadmine 35
6.2.3 Tegevuste kavandamine keskkonnaalaste eesmärkide saavutamiseks 36
6.2.4 Tulemuslikkuse näitajad 36
7 TUGI 37
7.1 Ressursid 37
7.2 Kompetentsus 38
7.3 Teadlikkus 40
7.4 Teabevahetus 40
7.4.1 Üldist 40
7.4.2 Sisemine teabevahetus 42
7.4.3 Väline teabevahetus 42
7.5 Dokumenteeritud teave 43
7.5.1 Üldist 43
7.5.2 Koostamine ja kaasajastamine 44

See dokument on EVS-i poolt loodud eelvaade

7.5.3 Dokumenteeritud teabe ohjamine ... 44
8 TOIMIMINE ... 45
8.1 Toimimise planeerimine ja ohjamine ... 45
8.1.1 Üldised suunised: toimimisohje ... 45
8.1.2 Toimimisohje vajaduste tuvastamine ... 45
8.1.3 Toimimimisohje sisseseadmine ... 47
8.2 Valmisolek hädaolukordadeks ja tegutsemine nende puhul ... 47
9 TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE ... 48
9.1 Seire, mõõtmine, analüüs ja hindamine ... 48
9.1.1 Üldist ... 48
9.1.2 Vastavuse hindamine ... 49
9.2 Siseaudit ... 51
9.3 Juhtkonnapoolne ülevaatus ... 52
10 PARENDAMINE ... 53
10.1 Üldist ... 53
10.2 Mittevastavus ja korrigeeriv tegevus ... 53
10.3 Järjepidev parendamine ... 54
10.3.1 Parendusvõimalused ... 54
10.3.2 Järjepideva parendamise elluviimine ... 55
Lisa A (teatmelisa) Näited tegevuste, toodete ja teenuste ning nendega seonduvate keskkonnaaspektide, mõjude, riskide ja võimaluste ning tegevuste kohta ... 56
Lisa B (teatmelisa) Keskkonnajuhtimissüsteemi elluviimise etapiviisiline lähenemisviis (ISO 14005 põhjal) ... 63
Lisa ZA (teatmelisa) Selle Euroopa standardi ja direktiivi 765/2008/EL oluliste nõuete vahelised seosed ... 65
Kirjandus ... 66

See dokument on EVS-i poolt loodud eelvaade

EUROOPA EESSÕNA

Dokumendi (EN ISO 14004:2016) on koostanud tehniline komitee ISO/TC 207 „Environmental management“.

Euroopa standardile tuleb anda rahvusliku standardi staatus kas identse tõlke avaldamisega või jõustumisteatega hiljemalt 2016. a septembriks ja sellega vastuolus olevad rahvuslikud standardid peavad olema kehtetuks tunnistatud hiljemalt 2016. a septembriks.

Tuleb pöörata tähelepanu võimalusele, et standardi mõni osa võib olla patendiõiguse objekt. CEN [ja/või CENELEC] ei vastuta sellis(t)e patendiõigus(t)e väljaselgitamise või selgumise eest.

See dokument asendab standardit EN ISO 14004:2010.

Standard on koostatud mandaadi alusel, mille on Euroopa Standardimiskomiteele (CEN) andnud Euroopa Komisjon ja Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioon, ja see toetab EL-i direktiivi(de) olulisi nõudeid.

Teave EL-i direktiivi kohta on esitatud teatmelisas ZA, mis on selle dokumendi lahutamatu osa.

CEN-i/CENELEC-i sisereeglite järgi peavad Euroopa standardi kasutusele võtma järgmiste riikide rahvuslikud standardimisorganisatsioonid: Austria, Belgia, Bulgaaria, Eesti, endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik, Hispaania, Holland, Horvaatia, Iirimaa, Island, Itaalia, Kreeka, Küpros, Leedu, Luksemburg, Läti, Malta, Norra, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Šveits, Taani, Tšehhi Vabariik, Türgi, Ungari ja Ühendkuningriik

Jõustumisteade

CEN on standardi ISO 14004:2016 teksti muutmata kujul üle võtnud standardina EN ISO 14004:2016.

See dokument on EVS poolt loodud eelvaade

SISSEJUHATUS

Keskkonna, ühiskonna ja majanduse vahelise tasakaalu saavutamist peetakse üliolulisek, et rahuldada kaasaja vajadusi kahjustamata seejuures tulevaste põlvkondade võimalust oma vajadusi rahuldada. Jätkusuutlik areng on eesmärk, mille saavutamiseks on vajalik kolme jätkusuutlikkuse samba – keskkonna, ühiskonna ja majanduse – tasakaalustamine.

Nii riiklikud kui ka eraõiguslikud organisatsioonid, suured või väikesed, arenenud või areneva majandusega riikides – kõik nad mõjutavad keskkonda ja samas võib keskkond ka neid mõjutada. Kasvab arusaam sellest, et inimese arengu ja heaolu tingimusteks on meie loodusvarade säilitamine ja kaitsmine, millest sõltub kogu inimtegevus ja tootlikkus. Nõuetekohase keskkonnaalase tulemuslikkuse saavutamine nõuab organisatsiooni pühendumist keskkonnajuhtimissüsteemi süsteemsele lähenemisele ja järjepidevale parendamisele.

Ühiskonna ootused juhivad vajadust inimarengu toetamiseks vajalike ressursside parema juhtimise järele suurema mõjususe, läbipaistvuse ja vastutuse kaudu kõikides organisatsioonides. Kliimamuutus, ressursside ületarbimine, ökosüsteemide seisundi halvenemise ja bioloogilise mitmekesisuse vähenemine avaldavad ühiskonnale üha kasvavat survet.

Selle rahvusvahelise standardi eesmärk on pakkuda organisatsioonidele juhiseid ühiseks raamistiku loomiseks eesmärgiga sisse seada, ellu viia, toimivana hoida ja järjepidevalt parendada süsteemi, mis toetab paremat keskkonnajuhtimist. See keskkonnajuhtimise raamistik peaks aitama kaasa organisatsiooni pikaajalisele edule ja üldisele jätkusuutlikule arengule. Tugev, usaldusväärne ja toimimiskindel keskkonnajuhtimissüsteem on toodud joonisel 1. See süsteem sisaldab:

— organisatsiooni toimimiskonteksti mõistmist;

— huvitatud isikute asjakohaste, organisatsiooni keskkonnajuhtimissüsteemiga seotud vajaduste ja ootuste kindlaksmääramist ja mõistmist;

— keskkonnaalaste juhtpõhimõtete ja -eesmärkide sisseseadmist ja elluviimist;

— tippjuhtkonnapoolset juhtrolli võtmist keskkonnaalase tulemuslikkuse osas;

— organisatsiooni tegevuste, toodete ja teenuste olulist keskkonnamõju kaasa toovate aspektide tuvastamist;

— keskkonnatingimuste, sealhulgas organisatsiooni mõjutada võivate sündmuste tuvastamist;

— organisatsiooni käsitlemist vajavate riskide ja võimaluste kaalutlemist, kui need on seotud organisatsiooni:
  — keskkonnaaspektidega;
  — vastavuskohustustega;
  — muude teemade (vt 4.1) ja nõuetega (vt 4.2);

— organisatsiooni ja keskkonna vahelise koostoime alase teadlikkuse suurendamist;

— vastavalt vajadusele toimimisohjete sisseseadmist organisatsiooni oluliste keskkonnaaspektide ja vastavuskohustuste ning käsitlemist vajavate riskide ja võimaluste juhtimiseks;

— keskkonnaalase tulemuslikkuse hindamist ning vastavalt vajadusele parendusmeetmete võtmist.

See dokument on EVS-i poolt koodud eelvaade

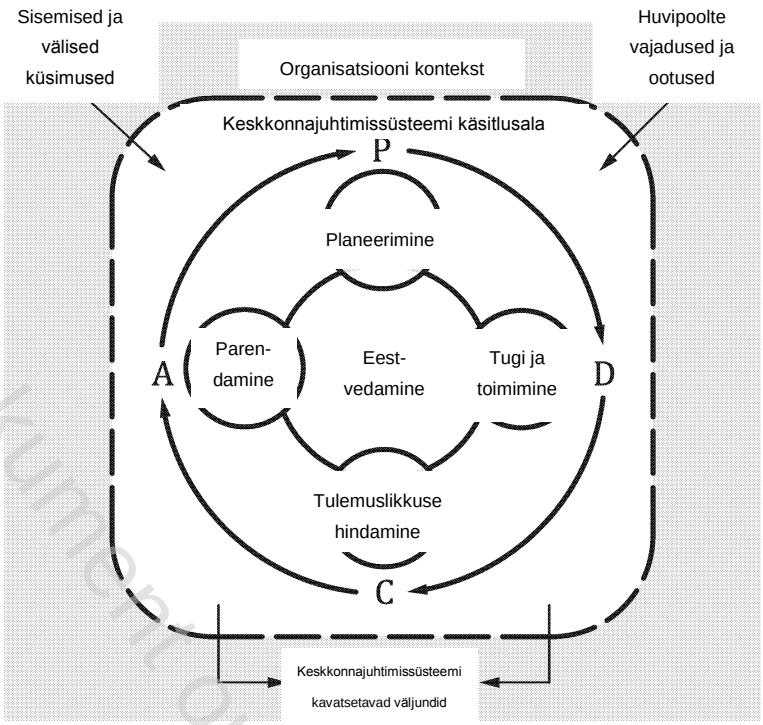

Joonis 1 — Keskkonnajuhtimissüsteemi mudel selle rahvusvahelise standardi jaoks

Keskkonnajuhtimisele süsteemse lähenemise väljundid võivad anda tippjuhtkonnale kvantitatiivset ja kvalitatiivset teavet, mis võimaldab võtta pikemas perspektiivis edu toovaid informeeritud äriotsuseid ning luua võimalusi jätkusuutlikule arengule kaasa aitamiseks. Keskkonnajuhtimissüsteemi edu sõltub organisatsiooni kõikide tasandite ning funktsioonide pühendumusest, eesotsas juhtkonnaga. Nende võimaluste hulka kuulub:

— keskkonna kaitsmine, sealhulgas kahjulike keskkonnamõjude ennetamine või vähendamine;

— toodete ja teenuste kavandamis-, tootmis-, jaotus-, kasutus- ja hävitamisviisi ohjamine või mõjutamine;

— elutsükliaspekti kasutamine, takistamaks keskkonnamõjude elutsükliaegset tahtmatut mujale nihkumist;

— keskkonnaohutute organisatsiooni turupositsiooni tugevdavate alternatiivide rakendamisest tuleneda võiva majandus- ja tegevustulu saavutamine;

— asjakohastele huvipooltele keskkonnateabe edastamine.

Lisaks täiustatud keskkonnaalasele tulemuslikkusele hõlmavad mõjusa keskkonnajuhtimissüsteemiga seostatavad võimalikud eelised:

— klientidele organisatsioonipoolse tõendatava keskkonnajuhtimise pühendumuse kinnitamist;

— heade avalike ja kogukonnasiseste suhete toimivana hoidmist;

— investori kriteeriumidele vastamist ja kapitalile ligipääsu parendamist;

— kuvandi ja turuosa tugevdamist;

— kuluohje parendamist;

— rahalist vastutust kaasa toovate vahejuhtumite ennetamist;

— sisendmaterjalide ja -energia säilitamist;

— keskkonnasõbralikumate toodete kavandamist;

See dokument on Eesti poolt loodud eelvaade

— lubade ja volituste hankimise hõlbustamist ja nende nõuetele vastamist;

— keskkonnaalase teadlikkuse edendamist organisatsioonivälistе tarnijate ning kõikide organisatsiooni kontrolli all töötavate inimese seas;

— suhete parendamist majandusharu ja valitsuse vahel.

Organisatsioonil on võimalik hallata integreeritud juhtimissüsteemi, mida saab joondada näiteks kvaliteedi-, töötervishoiu ja tööohutuse ning keskkonnajuhtimissüsteemidest tulenevate nõuetega. Selline lähenemine annab võimaluse vähendada dubleerimist ja tagab tõhususe.

Kogu selle rahvusvahelise standardi ulatuses on illustreerimiseks toodud näiteid ja lähenemisviise. Need näited ja lähenemisviisid ei ole mõeldud ainukeste võimalustena ning samuti ei sobi need tingimata igale organisatsioonile. Keskkonnajuhtimissüsteemi kavandamisel, elluviimisel või parendamisel peaksid organisatsioonid valima nende oludele vastavaid lähenemisviise. Praktilise abi kastide eesmärk on anda lisateavet selles rahvusvahelises standardis sisalduvate juhiste toetuseks.

See dokument on EVS-i poolt loodud eelvaade

1 KÄSITLUSALA

See rahvusvaheline standard annab juhised tugeva, usaldusväärse ja toimimiskindla keskkonnajuhtimissüsteemi sisseseadmiseks, elluviimiseks, toimivana hoidmiseks ja parendamiseks. Esitatud juhised on mõeldud organisatsiooni jaoks, kelle eesmärk on ohjata oma keskkonnaalast vastutust süstemaatilisel, keskkonnaalase tugisamba jätkusuutlikkusele kaasaaitaval viisil.

See rahvusvaheline standard aitab organisatsioonil saavutada oma keskkonnajuhtimissüsteemis nii keskkonnale, organisatsioonile endale kui ka huvipooltele väärtust loovad kavatsetud tulemused. Organisatsiooni keskkonnaalaste juhtpõhimõtetega kooskõlas sisaldavad need kavatsetud keskkonnajuhtimissüsteemi tulemused järgmist:

— keskkonnaalase tulemuslikkuse tõstmist;

— vastavuskohustuste täitmist;

— keskkonnaalaste eesmärkide saavutamist.

Selles rahvusvahelises standardis sisalduvad juhised aitavad organisatsioonil tugevdada oma keskkonnaalast tulemuslikkust ja võimaldavad keskkonnajuhtimissüsteemi elementidel lõimuda organisatsiooni põhitegevusprotsessiga.

MÄRKUS Ehkki süsteem ei ole mõeldud töötervishoiu ja -ohutuse küsimuste lahendamiseks, võib süsteem ka neid küsimusi käsitleda, kui organisatsioon otsib lõimitud keskkonna- ja töötervishoiu ning tööohutuse juhtimissüsteemi elluviimise võimalust.

See rahvusvaheline standard on kohaldatav kõikidele organisatsioonidele nende suurusest, tüübist ja olemusest sõltumata ning kohaldub tema tegevuste, toodete ja teenuste keskkonnaaspektidele, mida organisatsioon saab oma määratluse kohaselt kas ohjata või mõjutada, arvestades elutsükli vaadet.

Selles rahvusvahelises standardis sisalduvaid juhiseid saab kasutada tervikuna või osaliselt keskkonnajuhtimise süsteemse parendamise eesmärgil. Need juhised on mõeldud pakkuma mõistetele ja nõuetele lisaselgitusi.

Kuigi selles rahvusvahelises standardis sisalduvad juhised on kooskõlas ISO 14001 keskkonnajuhtimissüsteemi mudeliga, ei ole need mõeldud ISO 14001 nõuete tõlgendamiseks.

2 NORMIVIITED

Normiviited puuduvad.

3 TERMINID JA MÄÄRATLUSED

Standardi rakendamisel kasutatakse alljärgnevalt esitatud termineid ja määratlusi.

3.1 Organisatsiooni ja eestvedamisega seonduvad terminid

3.1.1
juhtimissüsteem (*management system*)
organisatsiooni (3.1.4) vastastikuses seoses olevate või vastastikust mõju avaldavate elementide kogum juhtpõhimõtete ja *eesmärkide* (3.2.5) ning *protsesside* (3.3.5) sisseseadmiseks, et neid eesmärke saavutada

MÄRKUS 1 Juhtimissüsteem võib käsitleda ühte või mitut valdkonda (näiteks kvaliteedi-, keskkonna-, töötervishoiu ja -ohutuse, energia- ning finantsjuhtimine).

See dokument on Eveliini loodud eelvaade